

פרשת ניצבים וילך

שיעורים שזכינו לשמוע מפי כ"ק מרן רבינו שליט"א במשך השנים

תש"פ

יו"ל ע"י המכון להוצאת דברי רבוה"ק מספינקא
הרה"ח ר' נפתלי בינג הי"ו

אתם נצבים היום כולכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל"

היום, ידוע מספרים דקאי על ראש השנה. במדרש מובא משל על האריה מלך החיות שכעס והיו צריכים להרגיעו. בא השועל ואמר שיש לו שלוש מאות משלים לספר וזה בטח ירגיע אותו. סמכו עליו כל החיות ובאו איתו. כעבור כברת דרך אמר השועל ששכח מאה משלים. אמרו לו: גם מאתיים יספיקו. כעבור זמן קצר נזכר השועל ששכח עוד מאה משלים, אמרו לו גם מאה יספיקו. כשהגיעו למלך החיות שכח השועל גם את המאה הנותרים, וכל אחד ניגש לבקש על עצמו... והנמשל הוא שבימים אלו כל אחד עובר אצל גדולים לבקש ברכה ועצה, אך כשמגיעים ליום הדין אז אתם נצבים היום כלכם, כל אחד עובר לבד, ראשיכם שבטיכם כל איש...

ישנו עוד משל מבעל ה"מאור עיניים" על שמועה שפרצה בעיירה שבאים שוטרים. מיד רעדו כל העשירים שמא יתפסו אותם בעבירות מס וכדו', אך העניים לא פחדו כלל כי מה להם לחשוש על כסף שאינו ברשותם כלל. אך לאחר זמן נודע כי אין אלו שוטרים כי אם ליסטים ורוצחים, או אז פחדו גם העניים כי דיני נפשות קשורים לכולם. והנמשל הוא חודש אלול שמגיע, כל העשירים בדעת מתחילים לפשפש במעשיהם, והעניים מי יותר ומי פחות. אך בבוא יום המשפט שספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, אז רועדים גם העניים – **אתם נצבים היום כלכם!**

לכאורה יש להבין כמה דיוקים בפסוק הזה. בראשונה מה שכתבה התורה "אתם", וכי משה רבינו אינו בכלל אתם? שנית, מבואר ברש"י "לפי שהיו ישראל יוצאים מפרנס לפרנס, ממשה – ליהושע, לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם, וכן עשה יהושע וכן שמואל שאמר "התיצבו" כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול". וצריך להבין מה ענין המצבה הזו?

בספר "שפת אמת" [נצבים תרל"ח] מבאר זאת עפ"י מהלך, כשבני ישראל קיבלו את התורה הגיעו למצב של "פסקה זוהמתן" וכן קיבלו טל תחיה מן המלאכים, ומי שהיה צדיק באמת הקב"ה דיבר עימו כידוע, אמנם בחטא העגל חזרו אחורה למצב של חטא. וכשמשה רבינו עלה לקבל את התורה ידוע ששהה שם מ' יום, לא אכל ולא שתה, ובכל יום ויום הקב"ה לימד אותו את התורה ולבסוף היום שכח. וכן למחרת, עד שביום הארבעים אמר לו הקב"ה, אני נותן לך את התורה במתנה – כדי שלא תשכח. ולכאורה דברי המדרש האלה הם ממש דברי פליאה, מה ענין המתנה הזו, ואם זה בתור מתנה מדוע לא נתן לו אותה כבר ביום הראשון?

הביאור בזה הוא שהקב"ה רצה להחדיר לבני ישראל ע"י משה רבינו שכל התורה היא מתנה מאת ה'. כל מה שיהודי זוכה לקיים מצוות ולשמור את דברי התורה הכל המה מתנת הבורא ית"ש, והאדם מצד עצמו או ששוכח את התורה, או שאם היה מקבל אותה ביום הראשון, לא היה יכול להסכים עם הכשלונות שלו בתורה. כגון - אדם שעושה מצוה והולך לו בקושי, מיד היה מתלונן ואומר, הלא אתה רבש"ע נתת לנו את התורה והמצוות במתנה וא"כ מדוע אינני מצליח בהם, ולא היה לו לאדם מושג להבין שהוא עצמו אינו מסוגל לכלום לולי רחמי ה' שיעשה את המצוה. ולכן הוצרך משה רבינו ע"ה להתמיד מ' יום ללמוד כל יום ולשכוח כדי שיוכל להחדיר לעם ישראל שכל ענין התורה והמצוות הכל זה **מתנת השי"ת וסייעתא דשמיא מיוחדת** לנו שנוכל לקיים את התורה, וכל הפרעות שיש לאדם הכל המה דוגמת שכחת משרע"ה כדי שנסכיל להבין בכל הפרעה כזו שזה בהכרח מגיע להזכיר לאדם מהיכן בעצם הוא שואב את הכוחות שלו לתורה ומצוות, אך אם היינו מקבלים את התורה מיד, לא היינו שייכים כלל לתורה מצד עצמינו, ולא עוד אלא אם היו לאדם הפרעות בקיום המצוות היה מתרגז בשל כך ומפסיד את המטרה, משום שכל המטרה היא להזכיר לאדם מי נתן לו כח לקיים את התורה וע"י שמתרגז מראה שכביכול מרגיש שהוא איזו ישות מסוימת שצריכה לקיים מצוות, וכל מי שמפריע לו בדרך פוגם כביכול בישות שלו... אך כפי שאמרנו אין זה נכון כלל, אלא כל מה שאדם מתיחס בדווקא להפרעות ומקבלם בסבר פנים יפות, זוכה יותר להיות קשור למצוה כי אז הוא חי שהקב"ה איתו במצוה ומשיג שבאמת רק יד ה' היא הנותנת לו גם את המצוה וגם את הזכות לקיים אותה.

כמו"כ היא ההכנה לימים נוראים, היום דרך העולם שהכל נעשה במהירות ובלי מאמץ מיוחד. אדם מטפס לקומה שמינית בלחיצת כפתור אחת... אך בעבודת השי"ת אין זה כך. אלא יש תהליך שאדם חייב לעבור. (גם אדם שמטפס לקומה שמינית בלחיצת כפתור, חייב לעבור דרך כל הקומות)...

הבעש"ט הק' מדמה זאת להכנת יין. כשמכינים יין, מרתיחים אותו היטב ולאחמ"כ נותנים לו "להרגע" שבוע ימים. לאחר ששקעו כל השמרים, מסננים אותו ומרתיחים שוב, ושוב עולים כל השמרים ולאחר שבוע חוזר חלילה, אך ההבדל הוא שהשמרים של הפעם השניה כבר יותר מזוככים מהפעם הראשונה. אותו הדבר הוא בעבודת השם. אדם מקבל על עצמו קבלות טובות, אך במבחן המציאות הוא רואה שלא "הולך" לו, א"כ מחליט אותו אדם לקבל על עצמו קבלה אחרת קצת יותר קלה כדי שלכל הפחות יצליח בה להחזיק מעמד. אך לאחר כמה ימים נופל גם בזה... מבאר השפת אמת זי"ע, **זהו בדיוק נמרץ ההכנה ליום הדין!** כי כשאדם רואה שלא מצליח בקבלות ובהתחזקות שלו, צריך ללמוד מזה שמראים לו דרך משמים שילמד שהכל הוא מתנת השם. ואם לא מצליח זה בא לרמוז לו שכביכול מה שהוא חיפש זה את ההרגשה שהנה הוא מגיע ליום הדין עם משהו ביד. אך המטרה האמיתית היא להגיע ליום הדין ריק! [בהרגשה, לא במעשים חלילה]... ולהכיר בכל רמ"ח אברינו ושס"ה גידינו את הפסוק "ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך!" וכל הקשר שלנו לזה הוא רק ע"י התבטלות למלכות האמיתית.

על כן אם משה רבינו היה מתיאש ח"ו באמצע הדרך נניח אחרי עשרים יום, והיה אומר לקב"ה, איני מצליח בזה כנראה שזה לא שייך אלי... לא היה זוכה לקבל את התורה. ורק בזכות ההתעקשות שלו לצפות לישועת ה' זכה לקבל. והסיבה שהקב"ה המתין איתו כ"כ הרבה זמן הוא כפי שביארנו, שיפנים את העובדה **שהקב"ה** הוא נותן התורה. והנקודה הנוספת שמתבאר מזה היא שאדם צריך לעשות מצידו את המקסימום של ההשתדלות, והשאר כבר יבוא מאת השם, וכל זה כדי שהאדם יידע שגם מה שטרח אף זה היה מאת השם. כי אם משה רבינו לא היה עושה מקסימום של השתדלות, הוא, ואף אנו, לא היינו זוכים להגיע לזה.

כעת, מה שמשה רבינו עבר בארבעים יום, הוצרכו בני"י לעבור ארבעים שנה. כדכתיב "יום לשנה" "יום לשנה", על כל יום – מעבר של שנה. וזה הפשט בפסוק "ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע... **עד היום הזה**". ומהו היום הזה, הוא אחרי ארבעים שנה כמו שביארנו, שרק אחרי המעברים האלו, נתן להם ה' את הבהירות שיפנימו וישכילו שהלב לדעת וכו' זה מאת השי"ת.

לאחר חטא העגל אמר הקב"ה למשה רבינו "לך רד כי שחת עמך" ויש להבין מדוע היה צריך לרדת עליהם הלא הקב"ה כל יכול הוא ויכול היה לעשות אף מלמעלה שישבו עם ישראל? [ובענין זה נספר על ר' אייזיק מזידיטשוב זי"ע שהופיע פעם בחלום לאחיינו בעל ה"עטרת צבי" מזידיטשוב זי"ע, ושאלו היכן הוא בעולם האמת? ענה: שמכיון שקירב יהודים רבים לעבודת ה', והם עדיין לא השלימו את תיקונם בעוה"ז, ע"כ לא עולה הוא אל מקומו עד שיראה שכולם גמרו להיתקן... אמר העטרת צבי: אמנם דודי לא עלה אל מקומו בעוה"ב, אך אני לא יעלה כלל מן העוה"ז עד שאגמור לתקן את הקרובים אלי]...

עכ"פ הענין הוא שכל יהודי צריך שיהיה לו רב וצדיק שיהיה המשפיע שלו, כלומר המקשר בינו ובין הקדושה. וזה מה שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה לך רד כי כעת עם ישראל צריכים את המשפיע שלהם שיעזור להם לעלות מעלה, ומעלת המשפיע רבה היא עד למאוד, שכן כבר כתוב במשנה "**כל המחובר לטהור – טהור**", לכאורה צריך להבין זאת, כיצד יתכן שאדם יעבוד לבדו על מידת הטהרה ויזכך עצמו, ומנגד אדם שני רק יהיה מקושר לאיזה צדיק וכבר יקרא גם הוא טהור ללא שום עבודה? והתירוץ הוא חזק ונפלא מאוד:

כי הענין של חיבור לטהור כוונתו להיות נכנע לצדיק, וזה בדיוק מה שמצינו בכלל ישראל. דווקא משום שחטאו בכתוב "כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו", שם היה צריך להיות תיקונם שנאמר "לך רד", ואז נתנו כולם הכנעה למשה רבינו ע"ה שניהג אותם. ומבאר השפת אמת, **שלתת הכנעה לטהור, זה הרבה יותר קשה מלהגיע למידת הטהרה לבד !!!**

ענה מתבאר היטב גם עוד דבר, כי לאחר שעשו ישראל תשובה אמר להם משה רבינו: **אתם!** נצבים ולא אני, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ולכן אתם כבר בדרגא יותר גבוהה ממני... [מסופר בענין זה מהרבי מברדיטשוב שפגש פעם ביהודי חוטא, ואמר לו: מקנא אני בך. שאלו: על מה ולמה? ענה: הלא כשתעשה תשובה ייפכו כל דדונותיך לזכויות, וא"כ מה רבה תהיה מעלתך...]

הכח של התשובה שעשו כלל ישראל עומד ומשפיע עלינו עד עצם היום הזה, ולולי שעשו תשובה גם לנו לא היה את הכח הזה ח"ו. אדם צריך לדעת שכל מה שעובד קשה פה בעוה"ז ומתאמץ בעבודת השם, זה נותן כח לדורות הבאים. ולא לחינם רמוזה

המילה אלול בדווקא בפסוק: "ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך", כי ע"י שאדם מקיים את התפקיד שלו ע"י הכח של כלל ישראל בעבר, נותן כח לזרעו בעתיד לעמוד בזה.

שהקב"ה יעזור לכם שיתקבלו התפילות לרחמים ולרצון ושיהיה כתיבה וחתימה טובה, ושכל אחד יזכה לעשות תשובה עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד, ושתהיה תשובה באמת, ושתזכו להכתב ולהחתם לאלתר לחיים, אמן!

*

[שיעור הכנה לראש השנה יום הדין, נמסר בקרי"ס יום ב' פר' נצבים תשע"ה]

'ר'עדה א'מונה ש'מחה השנה'

מובא במדרש השוני שבין גויים ליהודים, שכשלגוי יש משפט הוא עצוב ולובש שחורים וכו', משא"כ אנחנו היהודים שמחים ולובשים לבנים ועורכים סעודה, כדכתיב 'כי חדות ה' היא מעוזכם', ויש להבין הלא יום זה הוא יום הדין לכל באי עולם ואדם צריך להיות בחיל ורעדה, וא"כ כיצד ניתן לשלב את הדברים?

הרמב"ם בסוף הל' לולב [פ"ח הט"ו]: 'השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהם, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב'. ובהמשך נבאר לאיזו שמחה מכוון הרמב"ם בדבריו וכיצד מגיעים לאותה השמחה. האר"י הק' כתב שהסיבה העיקרית לכל ההשגות שהגיע אליהם היו מחמת השמחה ששרתה עליו בעשיית המצוות, ובעל התניא מבאר שהשמחה הזו שאליה התכוון האריז"ל היא השמחה בכך שקב"ה מזכה אותו לעשות ולקיים את המצוות... כי ע"י שהקב"ה עושה דרכינו את המצוות אנו מקושרים אליו במעשה המצוה וזו השמחה הפנימית של הקשר הרוחני שאדם נמצא עם בורא עולם על ידי מעשה שהוא לכאורה פעולה גשמית – מעשה המצוה.

בשם הרה"ק מסלונים זי"ע מדוע הדגישה התורה בדווקא את ענין השמחה כסיבה לכל הקללות 'תחת אשר לא עבדת... בשמחה', ולא הדגישה את העוונות החמורות יותר שגורמות לאדם ריחוק מהבורא וצרות רבות? ומבאר **שהגורם לכך שאדם יפול לעבירות חמורות הוא מתחיל כשאדם עובד את הקב"ה ומקיים את מצוותיו ללא השמחה**. עוד באר נקודה עמוקה ויסודית בעבודת השי"ת, שמכיוון שמקור הנשמה הוא מעולם התענוג, תמיד מחפשת הנפש את התענוג שלה שהוא התענוג מהמצוות. אולם אם האדם לא נותן לה את התענוג הזה שנצרך לה, (וכבר כתב שלמה המלך ע"ה 'וגם הנפש לא תמלא') ממילא מחפש האדם תחליף לתענוג הרוחני כביכול וסיפוק ושמחה ממקורות זרים, ונמשך אל המקומות האסורים והעבירות השונות ר"ל.

בשם החתם סופר זי"ע [דרשות ז' אדר] מבאר שאסתר המלכה ציוותה על היהודים שיצומו ויתפללו לקרוע את גזר הדין, אולם לבסוף רק כשעשתה סעודה והרבתה השמחה הצליחה במשימתה של קריעת וביטול האגרות... ולכן עושים את סעודת יום הפורים רק בסוף היום לאחר קריאת המגילה, כדי ללמדנו שיעקר הישועה באה על ידי השמחה שבסעודה. ואמנם עד כאן נגענו מעט בענין השמחה אך בהמשך הדברים אי"ה נרחיב ונעמיק בזה.

כיצד ניגשים לר' ה'?

מובא בשם הרה"ק מקוברין זי"ע, שכל התקופה שבין ר"ה לשמיני עצרת (שמחת תורה) הוא תהליך אחד ארוך של עבודה פנימית כדי שלבסוף נוכל להגיע להשגה על פי הפסוק שאומרים: 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים...' ר"ה הוא יום בו אנו צריכים להגיע להשגה של 'ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך'!!

מהו מלך, ומהי המלכת המלך?

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים: 'שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי הגדולות ובנפלאות ממני, אם לא שויתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי'. וברש"י 'לא נהגתי שררה, לא עשיתי גדולות תענוגות בנינים ונטיעות כעין

שעשה בני הנני עליך כמי שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך'. דוד המלך חי שהוא לא יכול לעשות כלום, אלא רק הקב"ה עושה ומוביל אותו בכל דבר. וזהו הדבר ששימח אותו עד שהגדיר זאת כגמול עלי אמו – כמו תינוק שאע"פ שאינו יכול לאכול לבדו ולא לרחוץ עצמו מטינופו, אך בכל זאת כשהוא על ברכי אמו הוא שמח שהיא נושאת עולו.

כיצד הגיע דוד המלך ע"ה להשגה זו?

מספרת הגמ' שדוהמע"ה שאל את הקב"ה מדוע אין אומרים בשמו"ע גם אלקי דוד? ענה לו הקב"ה, מפני שהאבות הק' נתנסו בניסיונות ואתה עדיין לא נתנסית. מיד אמר דוד: **'בחנני ה' ונסני'**. אמר לו הקב"ה: לאבות הק' לא גיליתי את מהות הניסיון, אולם לך שאמרת בחנני ה' ונסני מגלה אני לך במה יהיה הניסיון ונראה אם תעמוד בו. ואמנם לדוד המלך ע"ה היה ברור שהוא יעמוד בניסיון וכמובא בגמ' כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה... משום ששלט ביצרו, ורבים הטעמים על מקרה זה ואכמ"ל. **אך הדבר העיקרי שהשיג בזה דוד המלך ע"ה הוא שלא מבקשים מאדם להצליח לעמוד בניסיון אלא לראות דרך הניסיון כיצד הקב"ה מוביל את האדם ולהתבטל להנהגת השי"ת.**

על כן כשאדם חושב שהוא 'מצליח' לעמוד בניסיון הרי שהוא מפסיד בכך את השמחה של מצוה – הוי אומר את הקשר שהיה צריך להיווצר בינו ובין קונו בעקבות הניסיון. והקשר הזה הינו מצד אחד ביטול האדם עצמו כשיודע שהוא חייב כל רגע ורגע עזרה מאת ה' כדי שלא ליפול, ומנגד גדלות השי"ת שנותן לו באמת את הכוחות שלא ליפול... ולכן אמר דוד המלך **'מזמור לדוד בבוא אליו נתן הנביא... וחטאתי נגדי תמיד'**, מזמור בדווקא כי השמחה היא כשאדם מגיע להשגה שהקב"ה מחזיק אותו כל הזמן שילך בדרך הישר.

לחיות את האפסיות – חלק בלתי נפרד מהשמחה

האור החיים הק' מבאר על הפסוק, 'וענית ואמרת' וכו', ענית – לשון עניות, ככל שאדם מגלה את העניות והאפסיות שלו כמה הוא לא מסוגל ללא ס"ד, כך הוא יכול לאחר מכן לומר 'ואמרת' – לראות גדלותו של הקב"ה. והביאור בזה ביתר עומק, כי באמת מדוע אנו צריכים להתעסק כל הזמן עם האפסיות שלנו והרי זה יכול להביא את האדם לחשיבה שלילית ויאוש, אולי עדיף שאדם יהיה עסוק יותר בגדלות הבורא ופחות בחסרונות שלו? אולם האמת היא שככל שאדם יתחמק מהמציאות של עצמו, הוא יפספס את חלק השמחה שבקשר. כי גם אם אדם מודה לקב"ה על הכל, מצד שני הוא מרגיש שעושה דברים, וממילא הוא מתנתק בהדרגה ממקור חיותו בלי שימת לב ומפתח כביכול ישות עצמית ח"ו. ולכן עיקר השמחה של האדם היא דווקא בשילוב שני הדברים גם יחד. א. הודאה על גדלות הבורא. ב. הגדלת השמחה שבקשר ע"י ביטול האדם להנהגת הבורא.

הכנה ליום הדין

על פי האמור לעיל נוכל לקבל מימד חדש מהי הכנה הנדרשת ליום הדין. מצד אחד אנו רואים שאדם צריך להיות ביום הדין בחיל ורעדה ומנגד אומר הפסוק **'וגילו ברעדה'**, והדברים לכאורה סותרים? אך יש רעדה שמרחקת את האדם מהשני, וישנה רעדה שמקורה הוא מחמת טובה וזו דווקא מקרבת את האדם. וזו האחרונה מקורה הוא מ'גילו ברעדה' – מהשמחה הגדולה שביום קדוש זה הקב"ה מתגלה לעין כל בעוז מלכותו, יום ההמלכה של הקב"ה על כל הבריאה, כפי שאנו אומרים **'ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך'**... ואז האדם מצד אחד ממליך את השי"ת על כל חייו, ומנגד כשרואה את גדלות ה' הוא נתקף ברעדה לנוכח עוצמת המלך שירדת עד אלינו להחיות אותנו, כדי שנעשה את התפקיד הנשגב להמליך אותו בכל מצב שאנו עוברים בחיים. וכפי שאמר ר' אשר זי"ע שהפחד הכי גדול הוא הפחד של הצדיק שלא יגשם את החיות שהקב"ה מוריד לעולם כדי להחיותו, ולא יקח זאת לעצמו...

השפעה על שם העתיד

בשם הבני יששכר זי"ע נסיים ביסוד עצום בענין עבודת הימים הקדושים הללו. מובא בספה"ק שכל איתערותא דלעילא חייבת לבוא בדרך כלל לאחר שיש איתערותא דלתתא. אך א"כ מה גרם בעת בריאת העולם לרצון העליון לברוא העולם שהיה שומם והיה הכל כלול באין סוף ב"ה וחסרה היתה לכאורה התעוררות התחתונים? מבאר הבני יששכר, שהקב"ה ראה את נשמות הצדיקים שעתידיים לבוא לעולם, ועל סמך האיתערותא דלתתא שעתידה לבוא ברא את העולם...

רצון מוליד מעשה

על כן נקראים ימים קדושים אלו 'ימי רצון', מחמת שהרצון הוא משקף את המעשה העתידי על אף שכעת הוא רק ברצון... אך הרצון מוליד את המעשה! כשאנו אומרים בסליחות 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך', הקב"ה מקבל אותנו אעפ"כ על סמך שנקבל על עצמנו מעתה והלאה לעתיד לחיות כל דבר עם קשר בורא.

כעת נבאר גם את הרמב"ם ז"ל שבו פתחנו. 'השמחה שישמח האדם... עבודה גדולה היא', כי כפי שביארנו שתפקיד האדם לראות ולגלות את שפלות עצמו, ואז הקב"ה כבר ישפיע עליו את הגדלות. וככל שאדם נותן הכנעה יותר לראות כיצד הקב"ה מנווט אותו, כך הוא מגדיל לעצמו את ההשפעה. 'ולכן מי שמונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו', מפני שהוא עושה ההיפך מתפקידו ואדרבה מגיס דעתו ומרגיש בליבו שאין זה ראוי לאדם 'חשוב' כמותו... ויוצא נפסד.

העבודה הגדולה של האדם היא לתת את הביטול כדלים וכרשים, וככל שאדם ניגש ליום הדין מתוך ביטול, כך גודלת השמחה האמיתית – שמחה של קשר בורא, שמשפיעה לאדם ברכה לכל ימות השנה. אָ גוט יאר אָ גיזונטער יאר מיט אַ חותם חיים. תפילה זאל נתקבל לרחמים ולרצון אמן! [שנה טובה ומבורכת, שנת בריאות עם חותם החיים. שהתפילות יתקבלו לרחמים ולרצון אמן!]

*

[שיעור בפרי הארץ פרשת נצבים נמסר: מוצש"ק כי תבא תשע"ד]

תמצית החיים

"שאל השואל זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון כמאן כר' אליעזר. פתח הרב בפסוק אתם נצבים היום כולכם, מאמר סמיכות פרשה זו לקללות לפי ששמעו ישראל והוריקו פניהם... והענין הוא מאמר הפסוק ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, וכדי להבין כפל הענין במילות שונות נבאר אמיתות הענין שהפסוק מדבר בכמה מיני יראות"...

הפרי הארץ השבוע מדגיש לנו כמה יסודות בהם אדם יוכל לעבור את חייו מתוך יישוב הדעת כראוי. תחילה מקשה הפרי הארץ מדוע כפלה התורה "ק ופרטה 'את החיים ואת הטוב', הלא היינו הך הם. וכן 'ואת המות ואת הרע', הלא מות הוא רע ורע זהו מות? היסוד הראשון הוא, שישנם כמה דרגות במושגים של אהבה ויראה. יש אהבה עילאה שהיא אהבה שהאדם חפץ להתקשר ולהתדבק בבורא יתברך. ויש אהבה תתאה שהיא רצון האדם לקיים מצוות כדי לקבל עליהם שכר בגן עדן. וכמו כן ישנן יראת הרוממות ויראת העונש, שיראת העונש היא הפחד לעשות עבירות פן ניענש עליהן. ומנגד יראת הרוממות – שאדם משיג שהפחד מעשיית העבירה הוא משום שזה ירחיק אותו מדביקות בה', וממילא ימצא את עצמו במות וברע, כי הנתק מה' כמוהו כמות.

דוגמא לדבר היא אדם שצריך לעבור ניתוח ח"ו, ממה יותר יפחד, האם מעשיית הניתוח, או מהמחלה שתקפה אותו לפני כן?... על כן התורה "ק מדרגת לנו שנדע שדרך העולם הוא דרך עלייה בדרגות. יש חיים ויש טוב, ויש מות ויש רע, ואדם צריך לעלות בדרגות זו אחר זו עד שיגיע לדרגה המתבקשת.

היסוד הבא שמחדש הפרי הארץ, הוא הקטע הקודם שסיימנו. לא שייך להגיע ליראה עילאה בלא לעבור קודם לכן את הדרגה הפחותה יותר של יראת העונש, וכן הוא באהבת ה'. ממשיך הפרה"א, שיראת העונש היא היראה הכי פחותה ונוהגת בכל הברואים ואפי' באומות העולם (שאינן להם נשמה) כדכתיב 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה'... ולהלן נרחיב אי"ה. אך השאלה המתבקשת היא מדוע צריך לעבור את כל הדרך הזו, ולא נעלה ישר ליראת הרוממות?

"שהרי האדם כשהוא עובר על מצות ה' הוא מגושם ואינו יכול להגיע אל יראת הרוממות, כי לבו חסר ממנה הוא מתחרט ומתחיל ובה הוא מסיים".

מבאר הפרה"א, שמכיון שהאדם הוא גשמי, וכשעובר עבירה הוא מגושם עוד יותר, אין באפשרותו להגיע ליראת הרוממות, כי זה לא ישפיע עליו מחמת הגשם שנמצא בו כעת. ועל כן צריך להתחיל להעלות בקדושה לפי המקום שנמצא שם. ולכן יתחיל קודם כל ביראת העונש, ואח"כ יוכל להשיג גם את הדרגה הנוספת כמה זה רע להיות בריחוק מהקב"ה.

"אבל בה הוא מסיים ג"כ רק בדרך אחר והיא יראת הרע המהוה המיתה ועונשים, כי מפני היות התשובה צריכה להיות באותו מקום שקלקל להוסיף תת כח ברע בקלקולו משם צריך לשוב ולירא מפני התדבקו ברע"...

כאשר אדם נמצא ברע, אין אפשרות להסביר לו זאת, כפי שביארנו. אך כשרואה שהרע הזיק לו או שנחלה ח"ו, אז מרגיש ויודע שאין זה משתלם. לדוג' אדם שמעשן כמה שיסבירו לו שזה לא טוב, לא בטוח שיבין... אך אם ח"ו נהיה חולה, אז מיד מפסיק עם זה, כי מבין שאם לא יפסיק הוא יינזק. א"כ מובן שהמטרה של יראת הרע היא כדי להביא את האדם ליראה גדולה יותר שהיא יראת המות, בדיוק כפי המשל שהבאנו, אך כאשר אדם משיג כבר שיש לו סכנת מות, כבר לא צריכים להזכיר לו שהרע יכול להמית אותו, כי כבר השיג זאת, כלומר – אדם זה עלה דרגה מיראת הרע מחמת שמבין שיש לו יראת מות שם. כמו כן הוא בענייניו, כשאדם עושה תשובה צריכה להיות התשובה באותו מקום. הפשט הידוע בגמ' הוא, שאדם שעבר עבירה במקום פלוני מנסים אותו משמים באותה עבירה ובאותו מקום לראות אם ישוב על העבירה או ששב בתשובה. אך הפרי הארץ מבאר כי באותו מקום הכוונה היא, שכל זמן שאנו עוסקים בשכר ועונש, ביראת העונש, עדיין לא הגענו למקור היראה. כי הקב"ה ברא את העולם לתכלית הטוב, ולא בשביל העונש. יראת העונש היא אמצעי כדי שאדם יתקדם משם והלאה וישיג למה החטא יכול להביא אותו, ובשביל זה יש עונש.

אם אמנם, כבר ביארנו בעבר שכל החיות שיש לאדם משתלשלת ממקור גבוה ית'. ואם אדם נכשל בחטא, הרי הוא מזין את הס"א ומוסיף לו כח שהרי אין לו חיות משל עצמו כפי שמובא בפרי הארץ בהמשך מהפסוק **'ואתה מחיה את כולם'**, גם את הסטרא אחרא. ודוג' לדבר הוא אדם שרוצה לספר לשון הרע, כל זמן שאין לו למי לספר הרי הוא כלא היה. אך ברגע שמישהו מגיע לשמוע אותו הרי הוא נותן לו כח וחיות שיוכל להוציא לפועל את זממו... כמו כן ממש הוא כח הרע, שאין לו שום חיות עצמית רק כהכנה לפורענות, ועל ידי שאדם מתפתה נותן לו האדם את כוחו וחיותו שנתן לו השי"ת ומזין בהם את היצה"ר בתאוותיו, ובמקום לסלק את הרע הוא נותן לו תוספת כח. ואם אדם היה מתגבר היה מעלה את החיות הזו ומגלה שם את קוב"ה ושכינתיה ומקיים את הבריאה. וזהו הביאור לעשות תשובה באותו מקום – אותו מקום שנתנו ליצה"ר תוספת כח, אנו צריכים מעתה לזהות את המקום הזה שלא לחזור על כך, ובל נחשוב שזו עבודה רבה, וראיה לכך היא הפשט שאמרנו בשבוע שעבר על מצות ביכורים, שם מובא שכולם יוצאים לקראתו, הכהן והאנשים ושמים עימו... ועל מה כולם שמחים? **'רואה אדם תאנה שביכרה בשדהו וכורך עליה גמי'...** מחשבה אחת של יהודי וכבר הקב"ה וכולם שמחים בזה. כמו כן הוא 'באותו מקום', אדם שמקבל על עצמו להזהר מעבירות כי יש לו ניסיון לא לפרנס את הסט"א ולא לאבד את המרגלית שנתן לו המלך, מיד נעשה בעל תשובה גמור, ויוצא מגשמיותו ונכנס לקדושה ואז יכול לשמוע כבר דרגה נוספת ביראה, לשמור על עצמו כראוי.

מובא בהקדמה לאחד הסיפורים, 'כל הנשמה תהלל קה הללו קה', כי כל נשימה יורדת לתת חיות לאדם, ולפי המצב שהאדם קיבל את אותה נשימה כך היא עולה למעלה וכספר פתוח בפני כל צבא השמים. ואם היה עוסק במצוה אותה נשימה עולה ומחיה אותו ואת כל העולמות ומספרת את המצוה והקשר של אותו אדם. וחלילה אם אדם עושה עבירה בנשימה זו כמה צער יהיה לו ובושה גדולה כשיגיע זמנו ויעלה למעלה ויראה כמה קלקול גרם בנשימה זו... א"כ היראה אינה צריכה להיות מהעונש שהאדם יקבל, אלא כפי שביארנו דרגה אחת יותר גבוה, מה עשה אם אותה חיות.

ממשיך הפרה"א: **"מפני התדבקו ברע ומשליטו על עצמו להיות מוכרח במעשיו נגד השי"ת ר"ל, כמאמר רשעים היצה"ר שופטן פי' שמוכרחים לעשות רצונו"**.

זהו השלב השלישי, כשאדם שומע בקול היצר הוא מתגשם כל כך עד שמשליט את היצר הרע על עצמו וכבר קשה לו יותר ויותר להתנתק ממנו ר"ל, ולא זאת בלבד אלא שאת החיות הזאת שנתן לסט"א, הם ממשיכים חיות זו אליו בחזרה כדי שיחשוב שיש בהם ממש ואז ימשיך להחיות אותם עם החיות שמקבל מהקב"ה, עד שמאבד לגמרי את החשבון מהיכן חיותו, וחושב שכל חיותו מהם היא ח"ו, וכך יורד מדחי אל דחי. אך כל זאת ככוונה תחילה נתן להם הקב"ה אפשרות זו כדי שיהיה לאדם בחירה, ויבחר בטוב. א"כ מה יעשה אדם כדי לצאת מהמעגל הזה? על כן מדגיש הפרי הארץ **"כי אין לך שום דבר בעולם שלא תהיה סוס לרוכבו השולט עליו ומנהיג אותו הדבר ומחיה אותו ומהוהו, ממעשה דיבור או מחשבה... מוכרח להיות דבר אחר המאיר באותו השגה וגנוז בגוה, והוא הנקרא טוב בדרך החיים"**. עלינו לדעת כי על אף שהאדם נכנס כאן למעגל של בלבול, אך בכל דבר טוב או רע ישנו חיות אלוקית אמיתית שהיא הנותנת להם את הכח הזה, וכשאדם יודע את זה שבכל מקום שנמצא

יש שם ניצוץ אלוק שמחיהו וגנוז בתוכו. או אז אדם משיג שמה שמפתה אותו לתאווה הוא לא התאווה עצמה אלא הניצוץ האלוקי שנמצא בגלות בתוך התאווה הזו ומחכה שיוציא אותו משם. ואם כן כזה אדם שנמצא בכזה מקום וצועק לה' שיוציא אותו מהרע, ולא צועק על העונש אלא על שהשיג את האמת שעושה כאן עול לנשמתו, אזי הקב"ה שומע צעקתו וכפי שכותב השפ"א הקב"ה ממציא לו דרך.

"זוהו מעלת הירא חטא שיראתו מפני החטא בעצמו שהוא דביקות ברע יותר מיראתו את כל העונשין שבעולם, וצעקתו ישמע ה' מכאב לבו על הרע המהוה את המות ושאל ואבדון, וזהו מבטן שאל שועתי".

אנו צריכים לצעוק מבטן השאל שהוא הרע שהביא אותנו לשאל, כי השאל הוא התוצאה של החיות שהגיעה מהרע...

כעת מבאר הפרי הארץ עוד שלב אחד שבו אנו נבין אי"ה כיצד לבחון את הדברים ולצאת מהרע ולהתדבק בטוב. "והנה מפסוק ואתה מחיה את כולם ידוע שהרע ג"כ חיותו מהקדושה. והחיות של קדושה המחיה את הרע הוא גבוה מעל גבוה וצפון מכל צפון... אם אמנם היות עצם הרע ועולם הקליפות הוא המותרות שבקדושה והיותר עב, אבל כל האמור לעיל הוא על ניצוצות הקדושים שהאדם החוטא מכניס ברע בהתדבקו עמו, כי במה שהאדם יוצא חוץ מגדר המידות של תורה הרי שאינו מכניס ברע החיות של מידות שהרי עסקו חוץ מן המידות אבל מכניס בקליפה קודש קדשים שהוא למעלה וחוץ מן המידות... ומדה זו נקראת ארץ אפיים שאין לך אריכות אפיים גדולה מזו שהרי אין האדם יכול לחטוא בהעדר כוחו והשי"ת אינו מסיר כוחו העליון מן המידות אפילו בשעת חטא"...

נקדים לבאר, כי הקב"ה ברא את העולם בהשתלשלות העולמות. אמנם ישנו יסוד והוא שכשנברא עולם האצילות ואחריו עולם הבריאה ואחריו עולם היצירה וכן הלאה, אי אפשר שעולם מסוים יברא את עולם שמתחתיו שכן הוא אחר ממנו. ולדוג' כפי שמזהב או כסף אפשר לייצר דברים שונים אך לא ניתן לייצר כסף מזהב או נחושת מכסף... כמו כן להבדיל רק כדי לשבר את אזנינו כביכול משום שכלפי המאציל אין סוף ב"ה אין שום הבדל, אך כלפינו בהשתלשלות יכול האצילות להשתלשל בעולמו, והבריאה משתלשלת במידות בעולם שלה. א"כ כדי לברוא את עולם הבריאה וכן עולמות שמתחת, צריך לעלות מסוף האצילות בחזרה לאין סוף לקבל ממנו כח ותוספת חיות כדי לברוא עולם נמוך יותר. וממילא מתבאר שכמה שהעולם יותר נמוך יש לו כח עליון הרבה יותר המחיה אותו... ועפי"ז אפשר גם לבאר את מאמר חז"ל 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', מאחר ואותו בעל תשובה שהיה במקומות מסואבים כ"כ שהקב"ה בעצמו ברא אותם שיתנגדו לו, כדי שאדם יבחר בהם בטובה, ושם ממקומות אלו, גילה בעל התשובה את חיות השי"ת ודאי שכעת כשחזר בתשובה מקומו הוא למעלה מהצדיק שכלל לא היה מעולם במקום כל כך נחות... וכבר מבאר הרמח"ל שזו היתה תכלית בריאת העולם שהקב"ה יתגלה באחדותו בעולם. ואחדותו שמתגלית במקומות אלו ששם יש התנגדות אליו, ודאי שם מתגלה כוחו ביתר שאת.

אדם שמשכיל כל זאת משיג את גודל המכשלה שבאה על ידו כשחוטא, כי אז לוקח את החיות ממקום הכי גבוה, ומחיה בזה את כח ההתנגדות שברא ה', במקום לבטל אותם ולגלות שם את מלכות השי"ת. ואז:

"השב, כשמסתכל בגודל אריכות אפיים וגלות השכינה שפחה כי תירש גברתה באופן זה, נפשו יצאה בדברו ולפני ה' ישפוך שיחו לסור ממוקשי מות ולבחור בחיים ובטוב המאיר בתוכו, כי מבין דבר מתוך דבר... ומכאב לבו על מיאונו מאוס ברע – ידע בחור בטוב".

*

[שיעור בפרי הארץ פר' נצבים, נמסר מוצש"ק פרשת כי תבא תשע"ג]

"קיום הבריאה בדין"

"שאל השואל זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון כמאן כר' אליעזר"...

ישנה מחלוקת בגמ', מתי נברא העולם האם בחודש תשרי או בחודש ניסן. לכאורה מה זה משנה לנו? בא הפרי הארץ לבאר השבוע את ההבדל בין הזמנים השונים וכן איך זה משפיע ישירות על מטרת בריאת העולם והעבודה שלנו כאן.

חודש ניסן הוא מורה על חסדים. תחילת הקיץ בו היום מתארך ויום רומז לחסד. משא"כ חודש תשרי הוא תחילת החורף בו היום מתקצר והלילה מתארך והוא מורה על בחינת דין. מתי יש לקב"ה תענוג כביכול יותר גדול, האם כשהעולם במצב של חסד או במצב של דין? נקדים: מסופר על ר' נפתלי מרופשיץ זי"ע שהיה הולך אחר רבו ר' מנדל'ה מרימנוב זי"ע כשהיה הולך לעשות 'תשליך'. שאלו ר' מנדל'ה: מדוע אתה בא אחרי? ענה לו ר' נפתלי: הרבי הולך לזרוק את העבירות שלו למים כפי מנהג ישראל, ואולם אני הנני חפץ ב'עבירות' אלו שודאי יעזרוני בהמשך... ובאמת מבארים כן עפ"י דרך החסידות, כי זהו הטעם שלוקחים בערב פסח מים שלנו' לאפיית מצות. משום שבחודש תשרי ידוע שהוא בחינת תשובה מיראה – בו זדונות נהפכות לשגגות, ועל כן אנו זורקים אותן למים. אך בחודש ניסן הוא בחינה של תשובה מאהבה שזדונות נהפכות לזכויות, או אז כל אחד הולך לקחת בחזרה את העבירות שלו...

כעת כשאנו יודעים שחודש תשרי הוא בחינת דין וניסן הוא בחינת חסד, נביא עוד ציטוט מדברי האור החיים הק' בפרשת קרח [פרק ט"ז פסוק כ"ב] וז"ל: **"בידיעת הדרגת החפץ שיש לבורא, האחד הוא שבח והלל אשר יתנו לו צבא מעלה, למעלה ממנו שבח והלל אשר יתנו לו נשמות הצדיקים מב' אוצרות החיים, א' אוצר של נשמות שעדיין לא באו לעולם הזה שעליהם אמרו עד שיכלו נשמות שבגוף, ואוצר ב' של נשמות שכבר באו לעולם הזה וחזרו ונתנו באוצר החיים, וכולם נותנים שיר ושבח והודאה לבורא יתעלה שמו בסוד כל פעל ה' למענהו. למעלה מהם השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה אשר הם תוך הבשר והוא מונעם מהכיר ה' והם מתעצמים לאהב ה' ולשבחו ולהודות למאמרו. זה עליון וחשוך אצל הבורא למעלה מהכל" ... (וזה שהתחכם משה רבינו לאמר א-ל-א-להי הרוחות לכל בשר שהם חשקך הכי גדול, האישי אחד יחטא ועל כל העדה)...**

רואים יסוד עצום במאמר זה. שיהודי שנמצא כאן בעולם הזה ונותן התאפקות אחת! יש יותר נחת רוח לקב"ה מזה יותר מכל עולמות המלאכים... זה מה שבא ללמדנו הפרי הארץ. אמנם נכון שיותר נח ללמוד ולעבוד את ה' מתוך חסד שהכל נח ונעים. אך האמת היא שהקב"ה ברא את העולם כמאמר הגמ' כמאן כר' אליעזר בחודש תשרי שהוא בחינת דין – אז יש לקב"ה יותר קורת רוח מעבודתנו.

"וזהו זה היום תחילת מעשיך פירוש היום ואור של תחילת המעשים הם זכרון ליום ראשון, כאשר אמרו רז"ל מפרשתו של אותו רשע אתה למד כל הדביקות האמיתי"...

לכאורה כיצד יתכן ללמוד דווקא מאותו רשע דביקות, וכי חסר דוגמאות טובות יותר? אך התשובה היא כן! כי במקום החסד חסר בדביקות ולא זו תכלית הבריאה. ועתה נבאר מדוע:

"והנה מפסוק ואתה מחיה את כולם ידוע שהרע ג"כ חיותו מהקדושה, והחיות של קדושה המחיה את הרע הוא גבוה מעל גבוה וצפון מכל צפון, שהרי ידוע מהיפוך להיפוך הוא מקצה אל קצה שאם הרע הוא היוצא מגדר מדות התורה מוכרח להיות הטוב הגנוז בגוה ג"כ למעלה מן המידות".

כבר ביארנו בעבר את סדר השתלשלות העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה. כל עולם הוא חלק רוחני שהקב"ה האציל עליו את אורו הגדול בצמצום יותר ויותר עד עולם העשיה שהוא ממש גשמי. ישנו יסוד נוסף והוא, כי בעת השתלשלות עולם הבריאה שאחרי האצילות, לא עולם האצילות ברא את עולם הבריאה אלא היו צריכים לעלות מעולם האצילות למעלה ממנו בחזרה לקבל שפע ואור מתחילת ההשתלשלות שהוא הקב"ה בעצמו לפני הצמצום, ואז יורד חזרה אור גדול יותר כדי לברוא את עולם הבריאה שהוא רחוק יותר וממילא צריך הוא יותר אור כדי להיבראות... ומשל לדבר הוא אדם שרוצה לבקש הלואה מהבנק. אם צריך סכום קטן ניגש לפקיד הרגיל. משא"כ אם צריך סכום גדול יותר צריך כבר אישור ממנהל הבנק, ואם זקוק הוא להלוואת ענק צריך לאישור של הנהלת איגוד הבנקים... כמו"כ להבדיל כשהקב"ה ברא את העולמות כמה שעולם רחוק יותר מהמאציל צריך הוא יותר כח ממנו כדי להתקיים.

וזהו בעולמות העליונים, אולם נתאר לעצמנו כמה עומק וחיות צריך להשפיע לאדם שכופר בה' וחוטא לו... ובכל אופן הקב"ה משפיע לנו את כל החיות הזו, מכיון שאם נכיר בשפל שלנו ונתעלה מהחטאים הלא זהו הפרסום הגדול ביותר שיש לקב"ה עוד יותר מעולמות המלאכים. ולכן כדי לברוא אדם בעולם הזה גם מצד המרחק למאציל היו צריכים לחזור את כל הדרך עד לקבלת השפע כדי לחזור לעולם הזה לתת חיות לאדם שנברא כאן.

כעת מובן דברי הפרי הארץ שדווקא אצל הרשע יכולים אנו ללמוד דביקות בה' כי דווקא שם שיש התנגדות לקדושה יש יותר צורך להשפיע חיות לכזה אדם ולכזו בריאה ממקום יותר גבוה.

"אם אמנם היות עצם הרע ועולם הקליפות הוא המותרות שבקדושה והיותר עב".

יש לנו אמנם להבדיל הבדל גמור בין החיות הקדושה שמחיה את הרע לבין הרע עצמו שלא לידיבק בו ח"ו כלל. וכפי הסיפור הידוע על הרבי מברדיטשוב שאמר לחוטא העיירה שהוא מאוד מקנא בו, ואף אחד לא הבין מדוע? אז ביאר להם כי בעת שישב אותו חוטא מרשעו יהיה כזה פרסום גדול כמאמר חז"ל 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד'. מחמת שבשביל להחיות את אותם רשעים היה צריך חיות הרבה יותר גבוהה מאת השי"ת וא"כ כשזה מתגלה זה הרבה יותר גבוה מעבודת הצדיקים...

"אבל האמור לעיל הוא על ניצוצות הקדושים שהאדם החוטא מכניס ברע בהתדבקו עמו, כי במה שהאדם יוצא חוץ מגדר המדות של תורה הרי שאינו מכניס ברע החיות של מדות שהרי עסקו חוץ מן המדות אבל מכניס בקליפה קודש קדשים ר"ל שהוא למעלה וחוץ מן המדות ובזה הוא מבעיר את הבערה ומהווה את כל העונשין והקללות, ומדה זו נקראת ארך אפים שאין לך אריכות אפים גדולה מזו שהרי אין האדם יכול לחטוא בהעדר כוחו והשי"ת אינו מסיר כוחו העליון מן המדות אפילו בשעת חטא..."

ר' אשר היה אומר תמיד כי אנו המפרנסים הכי גדולים של הסט"א ר"ל. וזה מה שמבאר כאן הפרה"א, כי החיות שיש לנו אנו מכניסים בתוך החטא ומחיים בזה את הרע. והלא החיות הזו היא חיות הרבה יותר גבוהה מאחר וכמו שאנו לא יכולים לשהות עם אדם ששונא אותנו ומרע לנו כמו כן אין לנו מושג כיצד הקב"ה מחיה את הרע שהוא כביכול נגדו... וא"כ החיות הזו הרבה יותר גבוהה, ועוד אמרו בשם ר' אשר זי"ע כי הכאב שיש לנו מכל מיני מעברים, הוא כאין וכאפס לצער השכינה שהוכרחה בגללנו ללכת ולהחיות את הרע...

ישנו מעשה מבעל האמרי יוסף זי"ע, שפעם הגיע לעיירה שלו רב כדי לאסוף כסף. והאמרי יוסף עשה לו כבוד גדול ועזר לו בהתרמות וכו'. באו אנשי המקום בפליאה לאמרי יוסף ותמחו: הלא אדם זה ידוע כאחד שהולך כנגד שיטתך ואף הצר לנו לא מעט פעמים ואיך זה הרבי עוזר לו כ"כ? ענה להם האמרי יוסף: דווקא בשל כך שהוא מצר לי יש לי כעת את ההזדמנות לעזור לו ובכך לכבש את מידותי ולחיות שהכל הוא מאת השי"ת ולא מאדם זה כלל ובכל זה יש גילוי עצום של הקב"ה בבריאה יותר מסתם עבודת התפילה והלימוד... וזה נקרא מידת ארך אפים שהקב"ה מחיה אותנו אפילו בשעת החטא...

"והנה השב כשמסתכל בגודל אריכות אפים וגלות השכינה שפחה כי תירש גברתה באופן זה, נפשו יצאה בדברו ולפני ה' ישפוך שיחו לסור ממוקשי מות ולבחור בחיים... כי מבין דבר מתוך דבר... ומגודל מרירות נפשו על מיאוננו מאוס ברע ידע ובחור בטוב".

*

[פרי הארץ פר' נצבים + חורש"י פר' וילך, שפת אמת וילך תרל"ד. נמסר: מוצש"ק וילך תשע"ג]

"בדרכי התשובה"

"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע". "בזה"ק מובא בביאור ענין התשובה שהוא מקום בינה ושופר וחירות..."

כדי לבאר את סדר היום הקדוש העומד לפנינו, נבאר על פי דרכו של בעל הפרה"א זי"ע את כל סדר התשובה: תחילה נבאר מהו חטא, מה הוא גורם לאדם, ולאחר מכן נוכל להשיג אי"ה גם כיצד ניתן לתקן זאת שוב:

התורה כותבת לנו, "ראה נתתי לפניך" וגו', מבאר הפרי הארץ שיש טעם מדוע התורה כפלה וכתבה את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע. והטעם לזה הוא, כי נרמז כאן לאדם שישן שני בחינות של יראה. יראת העונש, ויראת הרוממות. עיקר היראה

היא לבוא לידי יראת הרוממות שהיא יראה מפני כבוד ה' והדר גאונו. ולא מפני שירא מעונש. אך הדרך להגיע לידי יראת הרוממות, חייבת לעבור תחילה דרך יראת העונש. והטעם לזה הוא כמובא בהמשך דברי הפרה"א, כדלהלן:

"שהרי האדם כשהוא עובר על מצות ה' הוא מגושם ואינו יכול להגיע אל יראת הרוממות כי לבו חסר מכל"...

מהו חטא??? הקב"ה ברא את העולם ובכל פרט ופרט שם מאור חיותו ית' שיאיר באותו החפץ ויחיה אותו. ואור אלוקי זה כדי שלא יתגשם יורד בהשתלשלות אחר השתלשלות צמצום אחר צמצום ולבוש אחר לבוש, וכמו"כ דרך אותיות התורה הק' כפי שנבין בהמשך הדברים. לכל אות בתורה ישנה חיות מיוחדת המחיה את הבריאה ע"י אותה האות או ע"י צירופים שונים. וכן ישנן ז' מידות המתגלות בעולם הזה, שבהם מתגלה גם כן חיותו יתברך. ועל כן, למטרה מסוימת ברא הקב"ה כל זאת באופן נסתר מעינינו כדי שנעשה את התפקיד שלנו בעולם לגלות אותו בכל פרט שכזה, ועי"ז תתפרסם ותתגלה מלכותו בעולמות כולם. ובכדי שלא נהיה מאוכלי לחם חסד – נהמא דכיסופא, נתן לנו הקב"ה את הזכות לעשות כאן איזה תפקיד. ולפי דברי הפרי הארץ תפקיד האדם הוא לתת את ההכנעה ולהסכים בכל דבר שהקב"ה מנהל אותו.

כשאדם מסכים לחיות באופן זה, הוא גורם חיות נצחית לנשמתו ע"י שבכל פעם שמגלה דבר נוסף בו הקב"ה מסתתר, ובפרט כשמתגלה אליו מידה מסוימת שמנסה לגרור אותו לגשמיות ולתאוות שליליות והוא מתגבר עליהן ומפנה את התאוות האלו לראות את יד ה' המכוונת אותו ע"י סיבות שונות לא לחטוא... הרי שבזה הוא מזין את נשמתו. ולא זו בלבד אלא שע"י שמתגבר על מידותיו, הוא משליט את הטוב על עצמו! והוא השולט על גופו.

אך אם ח"ו לא עומד בניסיונות ובמקום להזין את נשמתו מזין הוא באותה חיות – את גופו, אזי הוא משליט את הרע על עצמו והוא הופך להיות נשלט בידי הרע ר"ל. ולהגדרה זו קורא הפרה"א בפרשת ואתחנן ע"פ הפסוק, "שניים רעות עשה עמי"... האחת, שלוקח את חיות הבורא שנשלחה אליו להחיות את נשמתו ולתקן העולם ולא עושה זאת. ושנית, לא רק זה שלא עושה את תפקידו אלא באותה נשימה הוא מחיה את הסט"א ונותן להם את החיות הזו שינקו ממנה. כידוע שלסט"א אין חיות משל עצמה כמו לקדושה והיא יונקת את כל מקור חיותה ע"י שמפתה את עם ישראל לחטוא ולהחיותה מהקדושה... וכמו שהתבטא ר' אשר זי"ע ואמר, שאנו המפרנסים הכי גדולים של היצה"ר, ר"ל...

מחשבה דיבור ומעשה, הם המלבושים של האדם. ובבעל התניא מבאר כי המלבושים של האדם הם מאירים ומשפיעים על מהותו. ישנו מעשה על כך, על ר' זושא זי"ע שהגיע לרבו ה'מגיד', וביקשו שרוצה להרגיש טעם של שבת על אף שזהו יום רביעי בלבד. ענהו המגיד שאין זה שייך. ר' זושא שמאוד התאוה לדבר זה, חזר לביתו והלך למקוה ועשה את ההכנות הראויות כאילו זה ממש שבת, ואכן לפתע הרגיש ממש הרגשת התעלות כמו בשבת. לאחמ"כ חזר לרבו וסיפר לו שאכן כן הרגיש טעם שבת. אמר לו המגיד שיפרט לו אלו הכנות עשה. סיפר לו ר' זושא כי הלך למקוה ולאחר מכן לבש בגדי שבת... מיד עצרו המגיד ואמר לו: אה! אם לבשת בגדי שבת ודאי שתרגיש בזאת כי הלא הלבוש משפיע על מהותו של האדם... א"כ כשאדם חושב באופן חיובי ועושה את רצון ה', זה משפיע עליו וכל מהותו נהיית חיובית. וכן חלילה להיפך.

[**כעת** מובן מה שכותב הפרה"א כי חייבים לעבור קודם לכן את שלב היראה מהעונש, מאחר ואדם שחטא והפנה את חיות ה' למחוזות אחרים מגושמים, הוא גורם בזאת להשליט את הרע על עצמו וכמו כן גופו נהיה מגושם ללא יכולת להתחבר אל הקדושה במצב זה כי הקב"ה אש אכלה הוא. ובהמשך הדברים נבאר אי"ה כיצד א"כ ניתן לחזור בתשובה הלא הגוף כעת נמצא במצב של נתק, מגושם, שהרע שולט והאדם נשלט בעל כרחו ללא יכולת חיבור לקדושה]...

לאחר שנגענו בנקודת מהות החטא וכיצד הוא משפיע על האדם יכולים אנו להתקדם ולהגיע לשלב התיקון:

הבאנו בתחילת השיעור את דברי הזוה"ק כי תשובה היא מקום בינה ושופר וחירות. וכעת נבאר שלושה שלבים אלו. בינה – היא לשון התבוננות. וכבר אמרו חז"ל "אין אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות", א"כ כשלבבו יבין – ושב. כשמכניס האדם את עצמו להתבוננות מה עשה, מיד מבין את גודל החטא, על שלקח את חיותו יתברך שנועדה להחיות אותו ולהביא תיקון לעולם ע"י גילוי השכינה והכניס את אותה החיות למקום הטינופת. התבוננות זו מביאה אותו לחרטה גמורה על כפיות הטובה שנהג מול הבורא שמחיה אותו ברוב רחמיו גם לאחר החטא... וכדי להמחיש את המושג חרטה, המשילו משל בשם הרבי מבעלזא זי"ע, לאדם שמכר ביריד את סחורתו ולפתע החל לרדת גשם עז. כל הסוחרים מיד קיפלו את מרכולתם שלא תיפסד והלכו משם

עד שיפסק הגשם, אולם אותו אדם היה בעל דוכן עם גגון ויכול היה להמשיך ולמכור. כשראו זאת האנשים מיד באו אליו, אך כעת כללי המשחק משתנים והמחיר – כל המרבה הרי זה משובח. וכך עלה המחיר במאות אחוזים, אך אותו אדם עדיין לא התפתה למכור כי שמא אפשר להעלות עוד קצת. אך לפתע נפסק הגשם וכל בעלי הדוכנים חזרו חיש למכור והמחיר כמובן ירד כפי שהיה בראשונה... זעקת ה'אוי' שנשמעה בכל רחבי היריד וסמוך לו, הבהיר לכולם מהי חרטה אמיתית. לשם התיקון ברא הקב"ה את סדר הוידוי.

מהו וידוי: אם נשים לב כל מילות הוידוי הולכות בסדר הא"ב אשמנו בגדנו וכו'. והטעם לזה הוא, כי לאחר שאדם פוגם, הוא מוריד את החיות למקום הקליפות. והחיות כפי שביארנו היא קשורה קשר אמיץ לאותיות התורה הק', א"כ נמצא שהאותיות נמצאות כעת בקליפות. א"כ אומרים אנו את סדר הוידוי לפי סדר הא"ב לאחר ההתבוננות במעשה החטא והחרטה, ואז גורמים אנו שיורדים אותיות הוידוי לעבר האותיות שנמצאות מחמת חטאינו במקום הקלי' ומתאחדות איתם. אך עדיין אין זה מספיק. משום שעוד אין בכוחם לעלות משם, וכדי להעלותם משם צריך משהו שהוא יותר חזק מהן. זהו השופר וזוהי הגניחה והיללה כפי שמכנה זאת הפרי הארץ, "גינחי גנח וילולי יליל", כי צעקת ה'אוי', היא גבוהה מהאותיות, שכן האותיות הן הצמצום של המחשבה, אך הצעקה היא מופשטת. והיא בכוחה להעלות את האותיות ולהחזירם למקום הקדושה, וכן השופר הוא מורה על צעקה מופשטת. ואז עולים כולם ויוצאים לחירות – זוהי החירות שעליה דיבר הזוה"ק שהבאנו בתחילת השיעור ג' דברים, בינה שופר וחירות.

אך כבר הקשינו לעיל, כי הגוף כבר שקוע ברע ובשליטת הסט"א ואיך ניתן א"כ להסביר לאדם במצב זה שלקח את חיות ה' וגישם אותה, הלא הוא אטום מלשמוע ה"י? אך כבר ביאר הפרי הארץ שלשם כך אדם חייב לעבור תחילה במסלול של יראת העונש, משום שזהו המצב בו הוא נמצא כעת, ולאחר שיתעורר מהעונש לפחד ולא לחטוא יזכה לבוא ג"כ לדרגת יראת הרוממות שהיא היראה מחמת ההבנה של האדם שלא יכול להיות כפוי טובה ולהשליך את חסדי ה' לסט"א להחיותם...

אך עם כל זאת נביא ביאור נפלא שמבאר השפת אמת בפרשת וילך הקשור לענין זה מצד אחר. כתוב בפרשה על מצות 'הקהל'. שמצווה המלך להקהיל פעם בשנה את כל כלל ישראל ולקרוז באוזניהם את משנה תורה וכו'. כולם באו להקהל זה, ללא יוצא מן הכלל, אנשים נשים וטף. שואל רש"י מדוע הביאו את הטף? ומתרץ כדי לתת שכר למביאייהם. מקשה השפת אמת זי"ע, הלא אין כלל חיוב לילדים ללמוד או לקיים מצוות וא"כ מה שכר יהיה לאלו שמביאות אותם הלא בין כה אין להם חיוב לזה? ומבאר, כי כל אדם שרוצה לקבל חיות ושפע מלמעלה, צריך לעורר מקודם את הרצון העליון ע"י התעוררות מלמטה. התעוררות דלתתא. א"כ אותם אלו הילדים שאין אצלם שום התעוררות כיצד זה יקבלו שפע והתעוררות מלמעלה? אלא מחדש השפ"א שזהו השכר של מביאייהם שאע"פ שלא מתעורר הילד כלל, עושה איתן הקב"ה שכר עם הנשים שמביאות את ילדיהן כאילו עשו הם בעצמם התעוררות ומשפיע להם שפע, שבונה את היסוד והבסיס החיובי והקדוש שלהם לעתיד. והשתא דאיתין להכי, באותה הזדמנות אי אפשר שלא להמשיך את דבריו הק' בהמשך, מוסיף השפ"א וכותב, כי גם מי שהוא קטן בדעת ואין בכוחו לעשות אתעוררות דלתתא, אם הוא מחובר לצדיק שהוא ודאי מקושר כל העת להשי"ת, אזי זהו ג"כ בחינת נתינת שכר למביאייהם, שהצדיק שמביא את כל הקהל להתעוררות, מי שבטל לצדיק זה ונכלל עימו מקבל גם הוא אתעוררות דלעילא בזכות אותו הצדיק.

עכ"פ מה שביאר השפ"א הוא בזמן רגיל שאדם צריך לעשות תשובה אך הוא שבוי בידי הסט"א שהשליט על עצמו. אך לשם כך יזכה אותו השי"ת בזמנים קדושים בהם יש אתעוררות דלעילא אף ללא האתעוררות דלתתא. ובזמנים אלו אדם יכול לבקש מה' שיהיה לו כח בכל השנה אף בזמנים אחרים לתת את ההכנעה והביטול והתשובה והחרטה והצעקה...

נסיים במשל לרכבת שנסעת ליעדה. ישנו אדם שמתפעל מאוד מהנופים שבדרך ומהבנינים הגדולים של הערים שחולפים להם, ואף מהחניות הגדולות וכו', וכשמגיעה הרכבת לסוף המסלול, נהנה הוא לספר לכולם כמה דרך מהנה היתה וכמה דברים נפלאים ממש רואים בדרך. אך לידו ישב אדם אחר, שבכל תחנה כשהרכבת עצרה ירד ונכנס לחנות אחת, וקנה שם חפצים שונים ובמקום אחר מכר אותם והרויח וכן הלאה... כשמגיעה הרכבת לסוף המסלול הוא יוכל גם להראות לכולם את הדברים שרכש ואת הפרקמטיא שעשה בדרך. והנמשל הוא לחיים שזורמים במסלול קבוע. אך יש אנשים שבכל תחנה – חג מועד או שבת, הן נהנים מהשקט ומהנוף או מהתקיעה הצלולה של בעל התוקע או מתפילתו של הבעל תפילה, אך בזאת מסתיים מסלולם. וישנם, שיחפשו בכל חג לקחת ולרכוש לעצמם ממוצרי החג, אם בדביקות בה' ע"י מצות שופר או נענעי הלולב... יה"ר שנזכה לשוב באמת מתוך יראת רוממותו ית', ונזכה לגמר חתימה טובה.

*

"ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך"

מלך – פירושו יחיד ומיוחד ואין עוד אחר. **נשמה באפו** - לאדם יש נפש רוח ונשמה. הנפש מבטאת את עצמה במעשים, הרוח היא בפה, והנשמה משתקפת במחשבה. ישנם מצבים בהם אדם עושה מעשים טובים אך מחשבתו רחוקה מה' כרחוק מזרח ממערב, ולכן צריכים אנו להתפלל על כך בראש השנה שנזכה לחיות תמיד במצב של "ויאמר כל אשר נשמה באפו הא"י מלך", כלומר שנהיה דבוקים בה' גם בענין המחשבה ולא רק במעשים. וההכנה לזה היא התהליך של חודש אלול. וכפי שיתבאר אי"ה בהמשך הדברים.

יורא אלקים את האור כי טוב, מבאר ה"נועם אלימלך", 'כי' הוא לשון של נתינת טעם, בכדי. הקב"ה ראה את האור – כלומר בכל מקום שהקב"ה מביט נהיה שם טוב, **כי טוב** – למען יהיה שם טוב. וכן מבארים על מה שאנו משבחים כל יום בתפילה, "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית", בטובו – אותו טוב של הקב"ה, בטוב הזה הוא מחדש בכל יום את הבריאה. וכמו"כ **"לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו"**, לעושה דייקא ולא שעשה בלשון עבר, ללמדינו שבכל רגע מחיה ומחדש הקב"ה את הבריאה בטובו הגדול תמיד...

היהודי הוא חלק אלוך ממעל ממש. אם נחשוב טוב יהיה טוב, אומר הפתגם. וכן מבאר הנועם אלימלך זי"ע. בכל מצב שאדם נמצא **הוא** בוחר כיצד לעבור אותו. אם חושב חיובי אזי הוא ממשיך לעצמו את החיובי, אך אם רואה כל דבר באור שלילי אז זה מה שהוא מקבל. כתיב: **"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב"**. וכי מי אינו חפץ חיים??? אך ישנם כמה 'סוגי' חיים, אנו מתפללים בר"ה **"לחיים ולא למות"**, **למות**, ולא **למות**. מבואר בהלכה לומר למות בפתח נשמע כמו 'ולא לא' מות, ומבארים שיש חיים ומות, אולם הכי גרוע הוא לחיות בלא חיות שהוא אף יותר גרוע ממות, (כמו שאומרים, "מת בגיל שלושים, נקבר בגיל שבעים")... מבקשים אנו מהקב"ה, שנזכה לחיים ולא לא מות – לא חיים שהם לכאורה מות...

זה מה שמגלה לנו הפסוק, מי האיש החפץ חיים **אוהב ימים לראות טוב**, ע"י שאדם מחפש בכל דבר לראות את הטוב שבו, בהכרח מושך אליו את הטוב, וממילא מקיים גם את המשך הפסוק, "נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה"...

כיצד מתמודדים עם המחשבות? הנועם אלימלך מבאר נפלא את הפסוק שקראנו לפני כמה שבועות, "כי תהינה לאיש שתי נשים אחת אהובה והאחת שנאה וגו', והיה הבן הבכור לשנייה". שתי נשים הן שתי מחשבות שיש באדם, וזאת משום הדמיון שבהן. המחשבה מולידה מעשים. ומחמת שהאדם קורץ מחומר ורוח, יש בו שתי סוגים של מחשבות מחשבות טובות ומחשבות זרות. אמנם הבית אהרן מקרלין היה מתבטא שאין הם מחשבות זרות כלל אלא המחשבות שלנו... אלא שהן מחשבות הגוף, מחשבות של תאוה, ועוד. מגלה לנו הנועם אלימלך, אם אדם לא מקפיד לטהר את מחשבתו וחושב שמספיק לו מעשים טובים אך במחשבתו יכול הוא לשוטט היכן שחפץ, אומרת לנו התורה הק' והיה הבן הבכור לשנואה. כי סופו של אדם זה שהמחשבות השליליות יגררו אותו למעשים רעים. ולכן אנו צריכים למשוך את עצמינו למחשבות חיוביות ולידבק בקב"ה שהוא משפיע הטוב האמיתי.

החתם סופר מבאר את הפסוק שקראנו "כי יפלא ממך דבר וגו' וקמת ועלית"... כשלאדם ישנם קושיות על ההנהגה, צריך לדעת שאלו מחשבות של היצה"ר כדי להניאו מלעבוד את ה'. והתשובה לזה היא "וקמת ועלית" - להעלות את המחשבות האלו ולחפש בהם אך ורק את הטוב ובכך להתחבר לטוב הנצחי שהקב"ה משפיע בעולם. פרעה הוא הדוגמא לאדם שהרס את כל ישותו ואת כל ממלכתו איבד בשל כך שלא רצה לחשוב טוב ולענות לעצמו תשובה אמיתית על השאלה "מי ה' אשר אשמע בקולו"...

ביציאת מצרים העביר אותנו הקב"ה תהליך שלם של יסורים וקשיים לכאורה, תחילה לקחו להם את הקש ואח"כ שמו את בניהם במקום טיט ועוד צרות רבות ונוראיות. עד י' המכות והיציאה השלימה ממצרים. ולכאורה היד ה' תקצר להוציאנו מיד ללא עיכובים אלו? אלא מטרת המהלך הזה להביא אותנו למצב של "התיצבו וראו את ישועת ה'". היציאה ממצרים לא היתה יציאה פיזית בלבד, אלא תהליך בנית הנפש והחדרת האמונה של כלל ישראל. ותהליך זה הוא רק ע"י שאדם מגלה את האפסיות שלו ואז יכול פעם אחר פעם לעלות בדרכה ולהכיר ולחיות עוד יותר את המציאות שה' מנחה אותו.

כדי לקבל את הכוחות הללו להיות קשורים לטוב ולהפך את מחשבותינו השליליות לטובה, צריך להיות קשורים לתורה ולמצוותיה. "אשר אנכי מצוך היום" דורשים חז"ל היום – בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, כנתינתם מסיני. ומכיון שביארנו שאדם צריך להדמות לה', ממילא כשם שהקב"ה מחיה את הבריאה בכל רגע, כן אדם צריך לקיים את המצוות בהתחדשות תמידית ועי"ז הוא משפיע טובה לעולם וכאילו באותו היום נברא העולם. בבחינת מה אני בורא אף אתה בורא כיון שהאדם מחובר כך למקור הטוב.

"ראה הקב"ה כי לא ראויים הרשעים לאור, וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא". מבאר ר' אלימלך בספרו, לכאורה היכן גנזו הקב"ה הלא לית אתר פנוי מיניה? אלא כדביארנו כי הרשעים מונעים עצמם מהטוב הזה כי אינם מוכנים להכניע עצמם להכיר שהקב"ה מנהיג אותם.

זוהי הנקודה של ר"ה, כתיב: **"זה היום תחילת מעשיך"** בבריאת העולם נתן אדם הראשון שם לכל בריה. ומבואר בזוה"ק כיצד ידע לתת לכל אחד את שמו? אלא שבא הכלב וצווח הב הב, ואז ידע שהוא כלב, אך מי ביקש מהכלב לצווח... אילו היה מדבר היה קורא אותו אדם! אלא משמע שכל אחד בוחר לעצמו את שמו.

בראש השנה של כל שנה מקבל האדם השגה חדשה בהמלכת הקב"ה עליו, ומיום זה מקבלים כח לכל השנה להגביר את ההשגה הזו. אך כל זה הוא לפי רצון האדם... וצריך לשים את ליבנו שלא נהיה כאותו כלב שצווח הב הב ולא שם ליבו שבזה גוזר הוא את גורלו ככלב... אלא נהיה כאדם ונבקש מה' את הבקשות הנכונות להמליך אותו עלינו. שנזכה להשגות חדשות בהמלכת ה', וממילא נידבק בטוב ע"י התורה הק' שהיא האור הגנוז לצדיקים. ונזכה לכתיבה וחתימה טובה ושנה טובה ומבורכת ברוחניות ובגשמיות. **אמן!**

*

[שיעור הכנה לראש השנה נמסר בחודש אלול תשס"ו]

"המתקת דינים בשרשם!"

"אשרי העם יודעי תרועה." איתא בגמ' "שיודעים לפתות את בוראם בשופר".

עוד מובא בגמ', כי שופר הוא חכמה ואינו מלאכה. מבאר השפת אמת {תרנ"ח} על פי הפסוק: "החכמה תחיה בעליה". 'תחיה אפי' בשעת הסכנה'. מסופר על הרי"צ זי"ע שכשבאו להורגו אמר להם: את הגוף שלי תוכלו אמנם לקחת אך לא את אמונתי!

אדם צריך לחיות בחכמה, חכמה מלשון כח – מה, כל הכוחות שהקב"ה נותן בנו צריכים אנו להתנהג בהם בבחינת מה, כמו שכתוב ונחנו מה לשון הכנעה ושפלות. לחיות שהקב"ה נותן לנו את הכוחות הללו ולא להרגיש שכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. אין שום דבר בעולם שמתנהל בלי רצון הבורא ית', ומי שחי כך אי אפשר לקחת לו את האמונה הזו. 'וימותו ולא בחכמה' אומר הפסוק אדם צריך להגביר את חלק הרוחני על הגשמי. ומכיון שחיו בלי חכמה שהוא פירוש כח - מה כדביארנו לכן מתו, איבדו את מקור חיותם.

פעם דיבר ר' אשר זי"ע לחבורה הק' והקריא להם מספר ראשית חכמה את כל תהליך של הדין והגיהנם שאדם יעבור כשיגיע לשמים, והיה זה פחד איום ונורא כשתיאר זאת. לאחר מכן שאל את הסובבים אותו: נו, מה ניתן לעשות??? ותירץ, שכל פעם שאדם עושה כן מציאות מהסיבות שה' שולח לו, גם שם בעוה"ב זה יהיה מציאות ופחד איום בשבילו. אך מי שלקח כל דבר כאן בעוה"ז ועבד למצוא בו את חיות ה' וחיפש כל הזמן מהו רצון ה', ולא נכנס לטבע של הסיבות, גם למעלה יזכה להבין את עמקות הדברים ולא יהיה לו פחד משום דמיון וכדומ'. ואף אחד לא יוכל לו.

"האלוקים עשה את האדם ישר והם ביקשו חשבונות רבים".

כשברא הקב"ה את אדם הראשון, היה בעולם בהירות עצומה שה' הוא מנהיג את הבריאה. אך מהחטא והלאה נולדו עוד ועוד אנשים שהחלו לעבוד לשמש ולירח וכדומ'. עד שבא אברהם אבינו ותיקן הכל בחזרה. מבאר החידושי הרי"ם, כתוב **זה היום**

תחילת מעשיך, במשך השנה אדם מתחיל לאט לאט לשכוח את חסדי ה' שמחיה אותו, ויותר נכנס לחשבונות עם הסביבה... אך ר"ה זהו יום שאפשר לפתוח דף חדש ולהתחיל עם כוחות מחודשים. בר"ה חוזרים לחיות ישר. השפת אמת כותב שלפי הכוחות שמשיקיע האדם ביומיים האלו להתרכז לעבוד ע"ע לחיות ישר כלומר לשים את השי"ת לפני הכל, ככה הוא יקבל כוחות להחזיק את עצמו במשך השנה לראות בכל דבר את ה'. וזו הבחי' של מלך.

כתוב בש"ע אף שיום זה יום הדין הוא צריך להיות בשמחה. וצריך להבין כיצד הלא הם לכאורה שני הפכים? אך לפי מה שביארנו כיון שאם אדם חי בחכמה אז החכמה תחיה בעליה אפי' בסכנה, כפי שביארנו. "כגמול עלי אמו" זה השמחה הכי גדולה. אפי' שתינוק לא יכול לדאוג לעצמו ולא לנקות את עצמו, אפילו הכי יש לו שמחה פנימית ורוגע מאחר ויודע שאמו דואגת לו. כמו"כ אדם חושב שהוא עושה ופועל פה בעולם עד הרגע שמפסיד או נכשל... אך אז יכול לבוא לידי שמחה, כשיחשוב שיש מי שמחזיק אותו בכל הדרך הזו.

השפת אמת כותב דבר נורא ונפלא, שכל מה שברא הקב"ה בעולם הוא כדי שנלמד מזה חכמה, ואפי' הדין – יום הדין עצמו הוא סיבה לעורר את האדם שיחזיר את כל ה'חשבונות רבים' ל'ישר'. וכמו שאומרת הגמ' "לא נבראו רעמים אלא לפשט בהם עקמימיות שבלב". וכשאדם לומד שלא מתכוונים לדין אלא לישר אורחותיו, כותב השפת אמת זי"ע **מיד נמתק לו הדין!** כי אין סיבה שסיבה זו תהיה וממילא נהפך הכל לרחמים. זאת המתקת הדינים בשרשם. וממילא כשחי כך ויודע שאף אחד לא רוצה לקחת ממנו כלום אלא אדרבה רוצים לתת לו כלים להתמודד עם החשבונות שעובר ומיישר אורחותיו, אז יכול לקיים את הש"ע שכותב להיות בשמחה כי הרגיעות הזו שיודע שהוא והקב"ה אחד, ולא שת ליבו לכל הטבע אז מקבל את השמחה הפנימית ומהפך הדין לרחמים. "**אשרי העם יודעי תרועה**" **"שיודעים לפתות את בוראם בשופר"**. {גמ'}. הסוד של השופר הוא שאדם יהפך כל דבר לישר, ושופר כידוע מדברי הגמ' הוא חכמה ואינה מלאכה. כי הוא צריך להביא את האדם לכח – מה שהוא חי עם הקב"ה כל דבר. לדוגמא אם מישהו מציק לשני, צריך לקיים בו מצות "ואהבת לרעך כמוך"... לידע שהוא רק שליח ושליח של המלך צריך לכבד ולא לחיות את הטבע לכעוס עליו... ובזה האדם מחבר את הסיבה לבורא. כמו"כ הוא יום הדין במקום שהאדם יהיה עסוק עם הדין, הוא צריך לעלות את זה לבורא ע"י שידע שהבורא כל עולמים שולח לו סיבה ושמה ראש השנה כדי שיתעורר לישר אורחותיו, ואז עדיף שיחיה עם המשלח ולא עם השליח. ואז יתקיים בו "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך".

הקב"ה יעזור שנפעל הרבה ישועות. בר"ה צריך לפעול המון ישועות לפרט ולכלל. שיתקבלו התפילות לרחמים ולרצון אמן!

*

[פרי הארץ פרשת כי תבא, נמסר: מוצש"ק כי תבא תשע"ב]

"להרהר בתשובה"

"אמר רבא כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו".

אנו נמצאים בחודש אלול, כבר קרובים ליום הדין, והפרי הארץ בא לתת לנו מהלך כיצד להתכונן ליום הדין. כתיב: נושא עוון ועובר על פשע, בעבור שאדם עוצר את מידותיו ולא מגשם אותם בטבע, וכגון מידת הכעס שכמעט כולנו פגומים בה, אם אדם כובש את כעסו וחושב רגע, מיד מעבירין לו על כל פשעיו ולא רק על המידה הזו בלבד. והפרי הארץ מרחיב כהרגלו את הנושא הזה ומבאר מהם המידות ומדוע דרוש מאיתנו להתגבר עליהן...

"והענין הוא מאמר רבי יעקב התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין, שאמר דרך משל על עוה"ז שהוא כפרוזדור לפני העוה"ב, אם אמנם הפרוזדור הוא מקום מעבר קודם הכניסה ולא להתקין את עצמו בתוכו עשוי, הנה המעבר דרך עליו הוא התיקון שבתוך כך מתקן את עצמו".

צריך להבין מאמר זה. מדוע סבר התנא שהמעבר בעוה"ז הוא תיקון, הלא אם אדם עובר כדי להגיע ממקום למקום הוא נקרא 'עובר' ולא מתקן, וא"כ היה ראוי לכתוב עבור בפרוזדור כדי שתגיע לטרקלין?

אך אנו יודעים שאנו נמצאים בעוה"ז כדי לתקן את עצמנו ולהגיע לעוה"ב עם מצוות ומעשים טובים. וקשה, כי באמת העוה"ב כולו רוחני וא"כ מדוע לא נתן לנו השי"ת מקום רוחני כדי שנוכל להתכונן כיאות לעוה"ב, ובמקום זה שם אותנו כאן שהוא מקום הרבה יותר חומרי וגשמי שרק מקשה על תפוקת העבודה כביכול?

"אבל באמת כתיב אשרי אדם עז לו בך מסילות בלבבם, שהענין הוא עולם חסד יבנה".

ב"ך הוא נוטריקון כ"ב אתיות התורה הק', ופה רמוז לנו שכל העולם חסד יבנה – מהלך שלם של השתלשלות רוחנית. אם אמנם העולם הזה נדמה בעינינו גשמי מאוד, אך לכל דבר יש שורש, שורש רוחני. וע"י השורש מתחיה העולם. זה הפשט בעולם חסד יבנה, השורש של כל דבר שמקורו בחסד, הוא בונה ומחזיק את העולם.

דוגמא לדבר הוא אדם שיש לו יהלום, יש לו את היכולת להתאמץ ולטשטש בעדינות ובמסירות עד שיקבל צורה מוגמרת ונפלאה תחת ידיו. אך אם מזלזל בעבודה הורס במו ידיו את האוצר שלו. כמו"כ בעולם הזה, שאדם מתחיל לחנות שכל דבר גשמי יש לו מקור רוחני ורק ע"י שמעוררים את האדם באופן שלילי - רואה וחש זאת היטב! כפי שרואים במידת הכעס שאדם חי את זה, ואם מצליח לכבוש את כעסו ומפנה את האש הזו – לרוחניות, להתפלל לה' שיראה לנו שכל זה סיבה ולא מציאות אז זוכה לבהירות גדולה באמונה ובעבודת השי"ת.

גם דוד המלך עבר במשך חייו מעברים חוזרים ונשנים, אך תמיד אמר – "חצות לילה אקום להודות לך"... אך אם אותנו יעיר מישוה בחצות לילה יספוג מנה אחת אפיים... אך דוד המלך ע"ה מיד הודה לה' שהעיר אותו... כמו"כ חצות הלילה ידוע שהוא הזמן החשוך ביותר ביממה, כי משם והלאה מתחילה השמש להתקרב בחזרה להאיר, ועד שם היא מרחיקה ביותר... וזהו גם כן רמז שאף על פי שהיה דוד המלך בזמן הכי חשוך שלו, גם אז היה מקושר לה'. וביום שאוביו של דוד המלך לא עשו 'הפגנות מתחת לביתו', מחמת שהיו חולים וכדומה, מיד אמר – "ואני בחלותם לבושי שק" שמא מחמת קפידתי נחלו, והתפלל לה' שיבריא, כיון שהפך את כל המציאות הזו לסיבה וממילא היה לו את הכוחות ואת הבהירות לחיות שה' מנהיג אותו וא"כ צריכים להתפלל על יהודי חולה, אף אם נדמה לי שהוא השונא הגדול שלי.

עבודת ה' שאנו מדברים עליה כל הזמן היא להבדיל כמו בהחייאה. כשאדם לומד החייאה הוא צריך ללמוד באופן כזה שכשיגיע לשעת מעשה כבר יהיה מיומן לדעת מה לעשות. כמו"כ מבאר הפרי הארץ בעבודת ה' צריך להיות מיומן ומוכן, וכמו שיש לאדם מרגלית יקרה שלא יתנה בעבור פרוסת לחם, כמו"כ כשיורדים לאדם אורות עליונים ומתגלים בתוך מידות ודינים צריך לדעת גודל הערך של כל התגברות כזו.

"כידוע ממשל מרגלית יקרה מאוד שלא יתננה בדבר מועט או בפרוסת לחם אפילו אם ירעב מאוד אחרי ידיעתו מגודל ערכה אם לא מי שהוא שוטה כל ימיו ולא ידע ערכה. וזהו אשרי אדם עז לו בך, כי המידות הם ע"ז למטה ז' ולמעלה ע'..."

מה שאנו עוברים כאן זהו חלק קטן מהתמונה. אך למעלה הכל רחב יותר ומופשט יותר, וכל פעולה כביכול קטנה שאדם עושה כאן בעוה"ז, היא גדולה ורחבה מאוד בעולמות העליונים!

"והנה פירוש מעביר על מידותיו הוא שלא לעשות כפי התחייבות מידותיו אבל הוא מעביר ומשנה מידותיו שהוא ענין הרהור תשובה".

מעביר על מידותיו – במקום שהמידה תמשוך אותו כלפי מטה, הוא מושך אותה בחזרה לשורשה כלפי מעלה. כשאדם מהרהר בתשובה הוא כבר מראה בזה שרוצה להגיע לקשר בורא.

בשם הרבי מקוברין זי"ע מבארים, משל לשני אנשים שעומדים על סולם אחד למעלה ואחד למטה, ובכל זאת יתכן שזה שלמטה יותר גבוה מחבירו, משום שאותו אחד שלמטה הוא בשאיפה לעלות למעלה אז על אף שכעת הוא למטה, השאיפה מחשיבה אותו כאילו שכבר עלה. וכן להיפך. הרהור התשובה הוא תפיסת כיוון בחיים.

"וכבר כתבנו שהעיקר שירגיל אדם את מידותיו בלתי לה' לבדו ולשרש אחריהם". [אולי הכוונה לשרש מלשון להעלותם אל שרשם]... "אבל האמת שתחלת הרהור תשובה כלול מהכל ונעוץ סופה בתחלתה שהרי בהרהור נעשה צדיק גמור כדברי חז"ל ה"ז מקודשת, והענין כי הרהור הוא נקודה שבלב והתחלה כענין הנקודה שהיא התחלה לכל האותיות, ולכן אינו קשה כי אם ההתחלה כמאמר כל ההתחלות קשות. אבל אחר ההתחלה הוא מוליך ומביא לסוף המעשה במחשבה תחילה שהוא התענוג מהשלמת הרצון".

הגמ' בקידושין [מט:]: אומרת אם אדם אומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שהנני צדיק גמור, ונמצא רשע גמור הרי היא מקודשת – שמא עלה בליבו הרהור תשובה. וקשה מאוד, וכי בשביל הרהור תשובה אחד אדם הופך להיות מצדיק לרשע? רואים א"כ דבר נפלא וזה מה שכותב הפרי הארץ על בסיס הגמ' הזו. הרהור תשובה כמוהו כנקודת ההתחלה – כמו נקודה שאדם רושם על דף וכבר יודע איזה אות הוא רוצה לכתוב והנקודה היא התכנון ההתחלתי, ועם הנקודה בא ההמשך. אך בנקודה עצמה כלול כבר כל ההמשך, כמו"כ אדם שנותן הרהור אחד של תשובה כבר כלול בזה כל הדביקות שיבוא לו מזה הלאה, עד אשר יבוא אל שלימות הרצון בעזרת השי"ת.

*